

Література:

1. Антимонопольний комітет України. *Презентація другого етапу реформи конкурентного законодавства*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://amcu.gov.ua/news/v-amku-prezentuvaly-druhyi-etap-reformy-konkurentnoho-zakonodavstva>
2. Верховна Рада України. *Реформа конкурентного законодавства*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/252147.html
3. Укрінформ. *Другий етап реформи АМКУ: нові механізми та гарантії*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3888523-v-ukraini-rozpocinaetsa-drugij-etap-reformi-konkurentnogo-zakonodavstva-amku.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-29>

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Зінич Любомир Васильович

*кандидат юридичних наук,
докторант кафедри конституційного, міжнародного
та адміністративного права
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, України*

У сучасних умовах захист прав інтелектуальної власності – багатопланова проблема. Центральне місце в ній, безперечно, займають питання ефективного правового регулювання, його відповідності європейським стандартам у сфері захисту результатів творчої діяльності. Масштаби проблеми варто оцінювати зважаючи і на високий ступінь поширеності порушень прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі і не тільки, і на високий ступінь їх прихованості, що не може не вплинути на законодавство України.

У юридичній науці питанням захисту прав інтелектуальної власності та інтеграції законодавства до стандартів Європейського Союзу присвячено чимало уваги. Наслідком цього є і дублювання окремих положень та ігнорування конкретних аспектів захисту прав

інтелектуальної власності, що призводить до помилкового праворозуміння та правозастосування.

У зв'язку з цим як теоретичного, так і практичного значення набуває дослідження проблем інтеграції законодавства України до європейських стандартів у сфері інтелектуальної власності.

З моменту проголошення незалежності і до сьогоднішнього дня Україна створює законодавство у сфері інтелектуальної власності з урахуванням європейських стандартів. Визначальними подіями стали прийняття спеціалізованих законів, що визначають правовий статус різних об'єктів інтелектуальної власності.

У 2020 році Верховна Рада України прийняла Закон «Про створення Національного органу інтелектуальної власності» [1], який відповідає стандартам ЄС.

23 червня 2022 року в умовах триваючої військової агресії, Україні надано статус кандидата на членство в ЄС. А у грудні 2022 року український парламент прийняв Закон «Про авторське право і суміжні права» [2], що ще раз продемонструвало прагнення України привести своє законодавство у відповідність до *aquis* ЄС щодо авторського права.

Важливою віхою в інтеграції України до стандартів ЄС стало підписання 5 липня 2023 року Меморандуму про взаєморозуміння між Офісом інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) та Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій (UANIPPO). Це партнерство має на меті посилити систему інтелектуальної власності в Україні, тим самим наблизивши її до стандартів ЄС [3].

Незважаючи на деякі законодавчі оновлення, спрямовані на інтеграцію до європейського простору, процес гармонізації законодавства у сфері інтелектуальної власності продовжує стикатися із деякими факторами, що впливають на процес інтеграції законодавства.

Досить важливим фактором, який набуває першочергового значення є недостатня системність законодавчих змін. Гостро постає проблема комплексного аудиту законодавства, що має бути спрямований на виявлення розбіжностей і суперечностей між національним законодавством і директивами ЄС. Тому доцільно розробити Стратегію гармонізації законодавства, яка б усунула зазначені проблеми.

Іншим важливим зовнішнім фактором, що впливає на процес інтеграції законодавства є триваючий збройний конфлікт, який відвертає увагу та ресурси від законодавчих реформ.

Варто виділити ще певні додаткові фактори, які впливають на процес інтеграції законодавства, це відсутність значної цифровізації публічних послуг у цій сфері, недостатня компетентність персоналу, певна інституційна неспроможність пристосуватися до стандартів Європейського Союзу.

Розуміння правових проблем інтеграції законодавства до європейських стандартів найбільш повно відображає аналіз відмінностей між європейським та українським законодавством у сфері інтелектуальної власності.

Варто зазначити, що у Європейському Союзі регулювання інтелектуальної власності здійснюється численними директивами та регламентами, що забезпечує уніфікацію підходів у всіх державах-членах ЄС. Основною є Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві [4] та Регламент Європейського парламенту і Ради № 2017/1001 від 14 червня 2017 року про торгівельну марку Європейського Союзу (кодифікація) [5]. Але разом з тим Україна ще не ратифікувала всі Директиви ЄС у цій сфері.

У сфері авторського права значних відмінностей немає, але існують питання з реалізацією прав на практиці, а також з механізмом захисту немайнових прав автора, оскільки інститут колективного управління ще не повністю відповідає європейським стандартам.

У Європейському союзі щодо патентного права прийнята Європейська патентна Конвенція та функціонує Європейське патентне відомство, що дозволяє отримати єдиний європейський патент. Україна не ратифікувала Європейську патентну Конвенцію, що створює певні обмеження для вітчизняних винахідників. Зазначена обставина обмежує доступ вітчизняних інновацій до європейського ринку, створює додаткові фінансові та адміністративні бар'єри для українських підприємств, які прагнуть захистити свої права на винаходи в Європі. Потреба у окремій реєстрації патентів у кожній державі Європейського Союзу збільшує витрати та ускладнює процес. Така ситуація певним чином впливає на інвестиційну привабливість України та стримує розвиток високотехнологічних галузей, оскільки українські винахідники можуть втратити потенційні можливості для комерціалізації своїх розробок та зміцнення позицій на європейському ринку.

З огляду на вищезазначені фактори, що впливають на процес гармонізації та аналіз розбіжностей законодавства України і Європейського Союзу можна виділити низку проблем, які ускладнюють процес інтеграції законодавства про інтелектуальну власність до стандартів ЄС.

Істотною проблемою гармонізації законодавства у сфері інтелектуальної власності є відмінності у використанні термінології українського та європейського законодавства. Варто зазначити, що у сфері права промислової власності в українському законодавстві є поняття «корисна модель», тоді як у законодавстві Європейського Союзу прямого аналога цього терміну немає. Не менш важливим є і те,

що ноу-хау в українському законодавстві немає чіткого визначення, а в законодавстві країн Європейського Союзу існує розвинена доктрина захисту ноу-хау.

Різні процедури реєстрації прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі, наприклад поняття «торгова марка» збігається, але процедури реєстрації прав відрізняються в Україні та Європейському Союзі подекуди досить суттєво.

В Україні досить часто виникають проблемні питання щодо доказування факту порушення прав, особливо у цифровому середовищі. З названою проблемою виникає, крім того проблеми з оперативністю та ефективністю розгляду справ про порушення прав інтелектуальної власності в судах. Ускладнений процес відшкодування збитків заподіяних порушеннями прав інтелектуальної власності, оскільки немає методик розрахунків збитків.

На жаль в українському законодавстві окремі сучасні об'єкти інтелектуальної власності захищені недостатньо або зовсім незахищені, наприклад сфера біотехнологій. Досить обмежене застосування на практиці колективних знаків для товарів і послуг.

Підсумовуючи проведене дослідження, варто зазначити, що незважаючи на певні кроки України все ще інтеграція законодавства України стикається із певними проблемними питаннями, зокрема: 1) існують значні відмінності в законодавстві – розбіжності стосуються як термінології, так і врегулювання окремих інститутів інтелектуальної власності; 2) існує невизначеність з доведенням порушень прав інтелектуальної власності, розрахунку збитків та ефективністю окремих правозахисних заходів; 3) недостатня урегульованість нових технологій.

Література:

1. Про внесення змін до деяких Законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності. Закон України від 16.06.2020 р. № 703-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text>

2. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

3. Євроінтеграція сфери інтелектуальної власності: IP офіс підписав меморандум про співпрацю з EUIPO. URL: https://nipo.gov.ua/ip_ofis-euiro-memorandum/

4. Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text

5. Регламент Європейського парламенту і Ради № 2017/1001 від 14 червня 2017 року про торгівельну марку Європейського Союзу (кодифікація) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-17#Text

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-30>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СИСТЕМУ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ У ПРАВОВІЙ ОСВІТІ

Іваницька Наталія

аспірант

*ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Київ, Україна*

Юридична освіта відіграє найважливішу роль у зміцненні основ громадянського суспільства, вона не лише надає знання про закони та права, а й формує культуру правової свідомості, що важливо для розвитку демократичних інститутів і правової держави. Система юридичної освіти в Україні є достатньо комплексною за природою та складною за змістом. Вона одночасно взаємодіє з іншими системами: політичною, економічною, культурною, соціальною. У таких умовах система юридичної освіти не може бути пасивною, вона суттєво і динамічно впливає на всі процеси державного та суспільного життя, а також активно формує цивілізоване демократичне правове поле. Тому варто погодитися з І. Вербовським, що «протягом останніх десятиліть Україна наполегливо наближається до європейських стандартів, через це українським закладам освіти потрібно впроваджувати європейські стандарти управління через сучасні зміни в країні» [1].

Юридична освіта надає знання про правову систему, важливість законів і процедур, вона є фундаментом для формування законослухняного та усвідомленого суспільства. Вивчення правових норм допомагає громадянам розуміти свої права та обов'язки, що сприяє розвитку відповідальної громадянської участі. У зазначеному контексті особливо важливою є роль правової освіти, основною метою якої повинна стати підготовка професіоналів відповідно до європейських стандартів, що вимагає докорінної зміни нормативно-правових вимог до